

نقش آثار معماری برج های ایران در پیدایش معماری معاصر (نمونه موردی از برج قربان همدان در ایران، تا برج های دوقلوی مالزی)

حسین زندی^{۱*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد ، گروه معماری واحد ملایر ، دانشگاه آزاد اسلامی ، واحد ملایر ، همدان ، ایران ، Zandih84@gmail.com

چکیده

نقوش و تزیینات در هنر ملل مختلف، گاه به صورت پیچیده، پرکار و ظریف و گاه ساده و کمکار، با کیفیت، کمیت و مصالح مختلف، در ترکیب بندی های متفاوت ارائه می شود و در دوره اسلامی از برج های بلند یادمانی، می توان با نقشه شمسه ای چند وجهی و به شکل سر باریک اشاره کرد. بدین ترتیب در این دوره، حرکت از مربع به طرف چندضلعی و در نهایت، به دایره ختم میشود. در این مقاله نخست برج قربان در شهر همدان (قرن ۷م) برج رادکان قوچان استان خراسان رضوی (قرن ۸م) و منار جام (۱۱۹۴ م.) در ولایت غور افغانستان مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. نگارنده در این مقاله با بهره گیری از روش توصیفی، تحلیلی، مقایسه های و تطبیقی و با استفاده از شواهدی که از نتیجه بررسی سیر تحول بناهای مذکور به دست آمد، به این نتیجه رسیدند که: معماری برج های دوقلوی مالزی نخست از منار قطب در طراحی بدنه سود جسته است. همچنین، در طراحی بدنه منار قطب از منار جام، برج قربان همدان و برج رادکان قوچان اقتباس شده است. شکل کلی پلان و نحوه طراحی بدنه برج های مذکور تأثیر این سیر تحول را در شکل و فرم بدنه برج های دوقلو به خوبی نشان میدهد. با توجه به اینکه طرح، ساخت و تزیینات برج ها از شا هکارهای معماری ایران بوده، این مقاله به بررسی تطبیقی پیدایش و تزیینات ریشه ای در برج های دوقلوی مالزی می پردازد.

واژه های کلیدی: برج قربان ، برج رادکان ، منار جام، منار قطب، برج های دوقلوی پترناس.

۱- مقدمه

همان طور که از نام مناره مشخص است، این بنا نام خود را از نار به معنی آتش گرفته و قدیمی ترین تعریف مربوط به مرحوم عباس زمانی است. مناره یعنی جای نار (آتش) و در واقع محل نور و روشنایی بوده که گاه کلمه مأذنه و میل راهنما نیز به آن اطلاق شده است (زمانی ۱۳۵۱، ۶۷۱).

از نظر نقش حکمی، این بناها به عنوان نماد جایگاه نور و آتش بوده اند و رهروان راه را در زمین یا عالم ظلمانی، به مدد آتش و نور (که کنایه از انوار الهی و معرفت و دانش است) به منزل و مقصد و حقیقت هدایت میکردند.

منار به معنای جایگاه نور و نار، در گذشته به عنوان نشانه و بنایی یادمانی بنا میشده است. منارها نشانه های خوبی برای جستن و یافتن راه یا مسیر و همچنین راه حل های خوبی برای شناسایی و ثبت نام شاهان و سازندگان آن به شمار میآمدند برخی از منارها نیز در مساجد برای انتقال صدای مؤذن در کنار گنبد طراحی و بنا میشدند.

در این مقاله، برای بررسی و مقایسه نقوش آجری، ابتدا به سابقه تاریخی و روند تحول مناره های ایران، از دو جنبه عملکرد و فرم، از دوره اسلام تا دوره محاصر مطالعه پرداخته و نظر به اینکه تزیینات و نقوش آجری، در مبحث کلی فرم و